

PREMSA VALLENCA DEL SEGLE XIX.

Per Francesc Costas i Jové

Paraules clau: Premsa humorística. Premsa lírica. Premsa política. Premsa de Valls, 1890-1900.

Abstract: Study of five publications appeared in Valls during the last decade of the 19th century. "El Defensor de Valls" (The Defensor of Valls) supported the cause of the politician Cabestany, "El Porvenir Obrero" (The Future of the Working Class) adopted the subjects referred to the socio-political problematic, "El Distrito" (The District) appeared to fight for the elections of Andreu-A. Comerma, "La Razón" (The Reason) was published with the same aim, but to support the candidatures of Gabriel Ballester, and "La Zarzuela" (The Zarzuela) appeared to publish the words of the zarzuelas which were celebrated in Valls.

We can say that in general the press analyzed in this study has the particularity of being ephemeral, of poor quality, and in some cases impolite.

Resum: Estudi de cinc publicacions aparegudes a Valls durant l'últim decenni del segle XIX. "El Defensor de Valls" ajudà a la causa del polític Cabestany, "El Porvenir Obrero" s'afilià a tocar temes referits a la problemàtica político-social, "El Distrito" aparegué per defensar l'elecció d'Andreu-A. Comerma, "La Razón" va sortir amb la mateixa finalitat, però per reforçar la candidatura de Gabriel Ballester, i "La Zarzuela" va veure la llum per publicar les lletres de les sarsueles que es representaven a Valls.

En general es pot dir que la premsa que analitzem té la particularitat de ser efímera, de poca qualitat, i en alguns casos grollera.

El Defensor de Valls

ORGANO IMPARCIAL DE ESTA CIUDAD Y SU PARTIDO, DE AVISOS Y NOTICIAS

SE PUBLICA UNA VEZ CADA SEMANA

Año I REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN Calle Baldrich, n.º 31 Inscribenes ó no, no se devuelven los originales.	Valls 17 de Enero de 1892	PRECIOS DE SUSCRIPCIÓN En Valls y su partido, trimestre adelantado, 1'50 pesetas. Anuncios y comunicados: precios convencionales. Núm. 1
--	----------------------------------	--

10.-EL DEFENSOR DE VALLS (1892)

-EL DEFENSOR DE VALLS.- Organo imparcial de esta ciudad, de avisos y noticias.

Red. y Ad. Baldrich 31, i a partir del número 24, Església, 332a. (domicili del director). Mida de la caixa del text 425 x 305 mm. Impremta La Catalana, però els darrers números, els imprimí la impremta Sabater, de Reus. Subscripció: Valls i partit 1'50 pts. trimestre a la bestreta i des del número 25, 2'25 pts. trimestre. Capçalera tipogràfica. Castellà.

No va adquirir gaire importància la publicació d'aquest periòdic, el qual en sortir el dia 17 de gener del 1882 era setmanal i a partir del número 25 (3 juliol 1892) es convertí en bisetmanal, publicant-se el dimecres i el diumenge. Quan fou setmanal contenia 3 planes a quatre columnes de text i una d'anuncis, i, després, editava alguns números amb una sola plana de text i una altra d'anuncis.

El text no ofereix cap particularitat remarcable i donava la impressió que només es tractava de sortir del pas. Publicava correspondència de París, Madrid, Barcelona i de pobles de la rodalia, i notícies d'interès general. De Valls i del districte hi sortia poca informació. El programa que amb molta gravetat publica el primer número diu que es proposa "la defensa de los intereses morales y materiales de esta Ciudad y su partido; combatir sin tregua ni descanso al enemigo declarado del atribulado país".

Era director de la publicació Daniel Robert, delegat per Valls i el partit de la Companyia contra incendis "La Urbana".

El periòdic es deia imparcial, però, més o menys dissimuladament defensava la política cabestanyista. En les eleccions de diputats provincials de l'onze de setembre del 1892 Cabestany era candidat i va perdre, però pel nombre de vots que es deia que havia obtingut i que publicà la relació amb detall el periòdic, se'l considerava triomfant moral. El Defensor de Valls inserí comentaris gens agradables per l'alcalde conservador senyor Plana, al qual acusava de les tupinades fetes en determinats col·legis electorals per adulterar els resultats, tupinadess que llavors, i durant molts anys, estaven a l'ordre del dia, ja que molt poques eleccions se celebraven netes. Per aquests comentaris fou detingut Daniel Robert i això, segurament, fou el cop de gràcia que determinà la defunció del periòdic. En el número 44 del 16 de setembre d'aquell any es dóna compte d'aquesta detenció i és el darrer número que hem vist i creiem que l'últim publicat.

EL PORVENIR OBRERO

Periódico semanal, político, independiente.

SUSCRIPCION

Trimestre: 1'25 pessetas en total. El pago,
25 ejemplares una peseta.

PAGO ADELANTADO

Valores en efectivo continuos.

REDACCION Y ADMINISTRACION

« Plaza de Prim, 1.-Valls »

Anuncios, reclamos, escuelas memorias y
comunicaciones, a precios convencionales.

Escriba la correspondencia al Director.

11.-EL PORVENIR OBRERO.(1892)

EL PORVENIR OBRERO.- Periódico semanal político independiente.-A partir de l'any II, "Periódico político independiente de avisos y noticias".

Redacción y Administración: El primer any, Plaça de Prim, 1; l'any II, Plaça de la Llibertat, 11, 2n., i l'any III, Plaça de la Llibertat, 31, 2n., Raval de Sant Antoni, 22, 2n. i Raval de Sant Antoni, 157, 2n.- Caixa del text: 337 x 235, 360 x 270 i 445 x 300 mm.-

Mai no es va imprimir a Valls. Primer: Impremta de Josep M. Sabater, Reus. Després: Impremta Pujol i Cia, Tallers, 45, Barcelona, i finalment, Impremta Vda J. Miquel, Junqueres T. Gracia.- Quatre pàgines a tres columnes els formats petits i quatre el més gran.- Preus, 1'25 pts. trimestre; 25 números, 1 pesseta, i un número 5 cèntims.-Capçalera tipogràfica.- Castellà.

Fou un periòdic de publicació intermitent i en general de poca qualitat. En els diversos números que hem vist i llegit no es pot assenyalar res de relleu.

El primer número sortí el 16 de juliol del 1892 i després de publicar la salutació obligada, ve "Nuestro programa" amb el camí que pensa seguir el periòdic, el qual es pot condensar en aquestes paraules:

"Unámonos y la victoria es nuestra; *El Porvenir Obrero* atento a esta enseña, predicará la unión de toda la familia obrera y sus esfuerzos todos convergerán a la misma".

"En nuestro periódico tendrán cabida los estudios políticos como los tendrán los que han dado en llamarse *sociales*. En unos y otros procuraremos inspirarnos en el bien de la clase sin olvidar que no debemos ante todo a la Verdad y a la Justicia. Aplaudiremos cuanto digno sea de loar como criticaremos cuando a nuestro juicio merezca censura".

Malgrat el títol i el programa, el periòdic era molt més polític, amb llenguatge vulgar, que obrerista.

Es publicà dins els anys 1892 i 1893 eclipsant-se després durant uns sis anys. El 1899 tornà a aparèixer per molt poc temps, i l'any 1907 per tercera vegada treu novament el cap el dia 12 de gener. Porta el número 1 d'aquesta nova tongada i després de la salutació, en unes quantes ratlles titulades "Decíamos ayer" es refereix al programa publicat catorze anys enrera, en el número 1, del 16 de juliol del 1892, per a seguir el mateix camí esbossat llavors hi afegeix: "¿Nos recuerdan nuestros compañeros? Pues como fuimos seremos".

En aquesta darrera etapa, la qual s'acabà abans de finir el mateix any de sortida, es distingeix pel combat feroç i banal contra els republicans del *Cassinet*, i d'una manera especial contra el seu òrgan *El Porvenir* i el director d'aquest periòdic. A tots, *El Porvenir*

Obrero, cada setmana cobria de qualificatius de mal gust per no dir injuriosos. No mancaven tampoc els dards verinosos contra la Solidaritat Catalana.

Un dels motius de la nova sortida d'*El Porvenir Obrero* -no estem lluny de creure que era el principal- fou per a recolzar l'elecció de Salvador Canals, potser no tant per la simpatia a tal personalitat com per la tífria contra els seus contrincants que llavors eren els elements del bloc de Solidaritat Catalana. En una grossa cartelera que ocupava tota la primera plana del número 14, recomanava la candidatura del senyor Canals "como obrero intelectual, amante de la autonomía y el pueblo", i ho fa "puesto que por falta de candidato propio debemos los obreros esperar protección de los ajenos".

Canals va perdre l'elecció, i el curiós del cas és que després, en el número 15, del 27 d'abril, *El Porvenir Obrero* surt amb un esgarip, del qual, entre altres, són aquelles paraules:

"*El Porvenir Obrero* que no se vende -y lo sabe y le consta a alguien- y que no es conservador ni canalista, puede decirles a algunos de los canalistas *cobardes* y podría decirles *traidores*, puesto que, bebiendo como bebe en buenas fuentes, sabía -y también esto le consta a alguien con muchos, pero muchos días de anticipación-, que se contaba por Solidaridad o por los solidarios con la defección de algunos canalistas. ¿Les duele a algunos? ¿Sienten algunos la voz de la conciencia? ¿Sube el rubor al rostro de algunos? - ¡Cobardes! ¡Traidores! ¡Sibaritas!".

La Crónica de Valls, en un article del seu director publicat en el número 961, de l'1 de febrer del 1924, escriu que era director d'*El Porvenir Obrero*, Pere Capdevila -alias "Cansalada", fill de Cabra del Camp-, però "usando varios seudónimos quien escribía lo de más enjundia era el doctor Raduà, de Barcelona". Això el senyor Castells, ho sabia molt bé.

Fullejant el periòdic, veiem que el doctor Enrique O. Raduà, "Inspector de Sanidad, laureado por la Real Academia del Centro Médico Municipal de Barcelona y Médico del Instituto de Higiene Urbana", publicà en *El Porvenir Obrero* en fulletó relligable una "Cartilla Popular para la Profilaxis de la Tuberculosis", publicada ja en altre lloc i també "Instrucción real e Instrucción aparente". Memòria premiada en el Certamen literari celebrat a Valls el 24 de juny del 1894.

Toda la correspondencia debe dirigirse al director. No se devuelven originales.

LA RAZÓN

Redacción y administración
calle de Baldrich, n.º 57.

ECO DEL PARTIDO LIBERAL-DINASTICO DEL DISTRITO DE VALLS-MONTBLANCH

DIRECTOR: D. DIONISIO TAMAYO QUESADA

12.-EL DISTRITO.- LA RAZON. (1893)

EL DISTRITO. No diu el lloc de la Redacció i Administració.-Impremta La Catalana (Roca i Cia Bosch, 39).- 330 x 225 mm. - En van sortir 5 números sense dies fixes. - Quatre planes, tres de les quals amb text a tres columnes i la quarta amb anuncis.-

LA RAZÓN.- Organo del partido liberal -dinástico del distritode Valls- Montblanch.

Redacción y Administración. Baldrich, 57 - Imprenta Pellisser.- 420 x 285 mm. En van sortir quatre números sense dies fixes. Quatre planes; tres amb text a quatre columnes i la darrera d'anuncis.-

A finals del mes de febrer del 1893, van aparèixer a un mateix temps, *El Distrito* i *La Razón* amb motiu de les eleccions de Diputats a Corts que tingueren lloc el dia 5 de març. Eren dos els candidats vallencs: Andreu-A. Comerma i Batalla i Gabriel Ballester Boada.

El Distrito fou obra del periodista vallenc Castells i Oller, amb la col.laboració de Francisco Roca Sans i Ramon Ballester Semis per a defensar la candidatura d'un altre vallenc que llavors ja era eminent: Andreu Avel·lí Comerma i Batalla.

La Razón la dirigí el periodista professional Dionisio Tamayo Quesada que es traslladar a Valls per a recolzar l'elecció de Gabriel Ballester i Boada, fill del districte que ja havia estat elegit al 1886 i 1891, i que novament s'emportà l'elecció.

Tots dos periòdics resulten inseparables l'un de l'altre, ja que la respectiva publicació i el text de cadascun no tenien cap més objecte que el purament electoral. Un cop acabada la lluita, desaparegueren, silenciosament, el dia 5 de març. *El Distrito* havia publicat cinc números i *La Razón*, quatre.

El senyor Ballester Boada es presentava encasellat per la situació liberal-dinàstica, i el senyor Comerma ho feia amb el nom d'*administratiu*, denominació que aquí al districte dissimulava certes vel·leitats republicanes. Segurament que Comerma no oblidava que fou precisament el govern de la República del 1873, qui concedí un crèdit de 250.000. pessetes per a començar les obres del famós dic de la Campana, del Ferrol, encarregant les obres al mateix Comerma que ja era l'autor del projecte.

La tònica de les dues publicacions era la normal en lluites electorals d'aquesta classe, però sense els extremismes i difamacions que hem vist moltes vegades, almenys en els números que ens ha estat possible llegir. Bé podria ser que ni l'una ni l'altra exageraren la nota per a evitar posteriors ressentiments en una contesa que es creia assegurada a favor de Ballester. La de Comerma respirava certa fredor, ja que tot i que alguns republicans el van votar, d'altres no. No manquen mai els qui sempre s'arramben al sol que més escalfa.

Quan Comerma vingué a Valls per a saludar els electors, fou rebut entusiàsticament per elements de totes les ideologies, perquè Comerma amb el seu gran prestigi honorava al poble que l'havia vist néixer. Observades, però, les coses a llarga distància, es veu ben clar que per aquelles rareses de la política activa, a Comerma li van sorprendre la bona fe. Molts dels que el van anar a rebre i alguns dels que externament feien veure que li prestaven suport estaven compromesos amb Gabriel Ballester. Sense les defeccions, Comerma hauria guanyat l'elecció i va perdre per pocs vots. Tots sabem com anaven les farses electorals.

Una nota de relleu que s'observa en la publicació dels dos periòdics la dona *El Distrito*, en el qual, en el número 5, ocupant tota la primera plana, figura una excel·lent reproducció del retrat de Comerma vestint l'uniforme de general d'enginyers de l'Armada amb el sabre a una mà i el bastó de comandament a l'altra. En la segona plana es troba una interessant i ajustada biografia del gran vallenc que per diversos conceptes ha estat Comerma.-

EL DISTRITO

AÑO I.

VALLS 4 DE MARÇO DE 1893.

NÚM. 5.

EXCMO. SR. D. ANDRÉS AVELINO COMERMA BATALLA
GENERAL DE INGENIEROS DE LA ARMADA

13.-LA ZARZUELA.(1893)

LA ZARZUELA.- Hoja humorística en la que se publicará la letra de las mejores zarzuelas de actualidad.

Red. i Adm. Carrer de Sant Pere, 11; "Hoja suelta 10 céntimos. De 50 a 100 hojas, se hará un 25 por 100 de rebaja". Imprenta Pellisser.- La primera plana a dues columnes, i la segona, quatre.- 410 x 280 mm.

Aquest full humorístic de dues cares, tingué molt poca acceptació del públic vallenc, tan poca, que només hem pogut trobar el número 1 publicat el 14 d'abril del 1893. Volem creure sincerament que no en sortí cap més, puix que no despertà el menor interès segons les referències obtingudes anys ha, de gent d'aquell temps.

La redactà el periodista Ernest Bover Blanch, el qual el veurem més tard dirigint una publicació de veritable envergadura com fou el setmanari *El Progreso Vallense* que es mantingué ferm per espai d'uns onze anys. En el periodisme vallenc, *El Progreso Vallense* es pot catalogar entre els periòdics que més temps han romàs al peu del canó.

Al full sarsueller li mancava qualitat i aquesta circumstància sempre és un defecte greu. Era pobre en tots sentits tal vegada perquè la finalitat perseguida i la manera d'enforçar-la no podia donar més de si. Segons el propi autor, l'objectiu que es proposava era senzill: "Si esta modesta publicación tiene aceptación por parte del público, continuaremos el camino emprendido hasta dar a conocer toda la letra de cuantas Zarzuelas se pongan en escena en el Teatro Principal de esta ciudad y en el del salón de Novedades (casa Giró) como también del que se está construyendo para el próximo verano en la *Violeta*".- El projecte era ambiciós, i com que el full es denominava humorístic, tal vegada Bover parlava més en broma que altra cosa.

En aquells temps, a Valls, actuaven gairebé amb caràcter permanent o amb molta freqüència, companyies que anaven representant les millors obres de tal especialitat, i no n'esmentem cap perquè caldria mencionar totes les de més renom, ja que les funcions eren constants. També passaren per Valls els millors actors de l'època, tant de les obres líriques com les de vers, en català i en castellà.

Això és el que segurament no va tenir en compte Ernest Bover, per tal com si el seu propòsit consistia en donar a conèixer seriosament tota la lletra de les sarsueles que es representaven, ni publicant sovint un llibre, no un simple full, n'hauria tingut prou.

El full número 1, que és la que tenim al davant i l'únic que hem vist, publica insignificants extractes de *La Leyenda del Monje*; *Vals cantado por Olvido y Valentín*, *Los Aparecidos* i la jota de *Las tentaciones de San Antonio*. En tota obra lírica, s'estima molt més important i de major mèrit la música que la lletra, i és natural que aquests modestos extractes de les obres representades en lloc del que havia anunciat *La Zarzuela* no podien interessar absolutament a ningú, i menys a un públic intel·ligent que sabia apreciar el valor de les obres que es posaven en escena. I si el full era de pagament, encara menys. Era un projecte mal enfocat que li mancava base per a triomfar. Aquesta eventualitat no la devia captar Bover.

El full esmentat no conté res més, fora d'unes vulgars "espatotxades" sense gràcia ni sentit. Per tal motiu crec que morí en el mateix moment de néixer.